

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลศรีสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม สังกัดเทศบาลตำบลศรีสงคราม ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
2. การจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
3. เอกสารเกี่ยวกับความพร้อมทางด้านภาษา
4. เอกสารเกี่ยวกับสมองเป็นฐาน
5. เอกสารเกี่ยวกับชุดกิจกรรม
6. เอกสารเกี่ยวกับความพึงพอใจ
7. เอกสารเกี่ยวกับการหาประสิทธิภาพ
8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 3) เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล และได้กำหนด ปรัชญา หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณลักษณะตามวัย สาระการเรียนรู้ และประสบการณ์สำคัญของการศึกษาปฐมวัยไว้ดังนี้

1. ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัย ไว้ดังนี้ การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐาน

การอบรมเลี้ยงดูและการ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

2. หลักการ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดหลักการการศึกษาปฐมวัย ไว้ดังนี้ เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ

3. จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานให้เด็กเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

- 3.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 3.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- 3.3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 3.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 3.5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรีการเคลื่อนไหว รักการออกกำลังกาย
- 3.6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 3.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
- 3.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขพลະปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 3.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 3.10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย

3.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

3.12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

4. คุณลักษณะตามวัย

4.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

4.1.1 กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้

4.1.2 รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสองข้าง

4.1.3 เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้

4.1.4 เขียนรูปลี่เหลี่ยมตามแบบได้

4.1.5 ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้

4.1.6 กระทบกระเจิงไม่ชอบอยู่เฉย

4.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ

4.2.1 แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์

4.2.2 เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ ผลงานของตนเองและผู้อื่น

4.2.3 ชอบท้าทายผู้ใหญ่

4.2.4 ต้องการให้มีคนฟัง สนใจ

4.3 พัฒนาการด้านสังคม

4.3.1 แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง

4.3.2 เล่นร่วมกับคนอื่นได้

4.3.3 รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง

4.3.4 แบ่งของให้คนอื่น

4.3.5 เก็บของเล่นเข้าที่ได้

4.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

4.4.1 จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้

4.4.2 บอกชื่อ และนามสกุลของตนเองได้

4.4.3 พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเอง หลังจากได้รับคำชี้แนะ

4.4.4 สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง

4.4.5 สร้างผลงานตามความคิดของตนเองมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น

4.4.6 รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

5. สาระการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งนี้ สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมความรู้สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปีจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคล และสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่เน้นเนื้อหา การท่องจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย

โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สรุปเป็น โครงสร้างหลักสูตรและแผนภูมิ ดังตาราง 1 และภาพประกอบ 2

ตาราง 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546		
ช่วงอายุ	อายุต่ำกว่า 3 ปี	
	อายุ 3 - 5 ปี	
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
	<ul style="list-style-type: none"> - ด้านร่างกาย - ด้านอารมณ์ จิตใจ - ด้านสังคม - ด้านสติปัญญา 	<ul style="list-style-type: none"> - เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก - เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก - ธรรมชาติรอบตัวเด็ก - สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

ที่มา : กรมวิชาการ (2546, หน้า 3)

สรุป หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้กำหนดปรัชญา หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณลักษณะ สาระการเรียนรู้ ไปสู่แผนการจัดประสบการณ์ เพื่อมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัยตามความสามารถและความแตกต่างของแต่ละบุคคล

การจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

1. หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 39) ดังนี้

- 1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวม
อย่างต่อเนื่อง
- 1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่าง
ระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- 1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและ
ผลผลิต
- 1.4 จัดการประเมินพัฒนาการโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการ
อย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
- 1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก
หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก
โดยองค์รวมที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ และเป็นการบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับ
ประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรง พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ
สติปัญญาเต็มตามศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

กรมวิชาการ (2546, หน้า 39-40) ได้ให้แนวทางการจัดประสบการณ์
เพื่อให้เด็กได้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง ได้แก่

- 2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะ
กับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ
เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต
สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและ
สาระการเรียนรู้
- 2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือ
กระทำและนำเสนอ ความคิดโดยผู้สอนเป็น ผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้
ร่วมกับเด็ก
- 2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้อ
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำ
กิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน

2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจน สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

2.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

2.10 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยชั้นเรียน

แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้โดยการลงมือกระทำ ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กได้ริเริ่ม คิดวางแผน ตัดสินใจ นำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก

3. จุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมในแต่ละวันจะต้องให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ของกิจกรรมที่นำมาจัดในแต่ละวัน สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นการเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวันต้องให้ครอบคลุมดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 41-42)

3.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรม โดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

3.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่น เครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบช้อนส้อม ใช้ อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตน ตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มี โอกาส ตัดสินใจเลือกได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

3.4 การพัฒนาสังคมนิยม เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออก อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตร ประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตาม กติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

3.5 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรม ให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้า จากแหล่ง ข้อมูลต่างๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้ เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

3.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอด ความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัด กิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้มุ่งปลูกฝัง ให้เด็กรักการอ่าน และบุคคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้อง คำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

3.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้ พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงาม

ของสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อในการเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติ ในมุมเล่นต่างๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่างๆ ฯลฯ

4. ลักษณะของกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

กรมวิชาการ (2546, หน้า 57-66) ได้นำเสนอลักษณะของการจัดกิจกรรมประจำวันให้กับเด็กปฐมวัยไว้ 6 กิจกรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่นหรือ มุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา มุมบ้าน มุมร้านค้า เป็นต้น มุมต่างๆ เหล่านี้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม อนึ่ง กิจกรรมเสรีนอกจากให้เด็กเล่นตามมุมแล้วอาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ผู้สอนจัดเสริมขึ้น เช่น เกมการศึกษา เครื่องเล่นสัมผัส กิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทต่างๆ การจัดกิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม อาจจัดได้หลายลักษณะ เช่น

4.1.1 จัดกิจกรรมเสรีโดยเปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และเล่นตามมุมเล่นในช่วงเวลาเดียวกันอย่างอิสระ

4.1.2 จัดกิจกรรมเสรี โดยเน้นให้เด็กเลือกทำกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างน้อย 1-2 อย่าง หรือตามข้อตกลงในแต่ละวัน

4.1.3 จัดกิจกรรมเสรี โดยการจัดมุมศิลปะหรือศูนย์ศิลปะให้เป็นส่วนหนึ่งของมุมเล่น หรือศูนย์การเรียนรู้ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

1. ขณะเด็กเล่น ผู้สอนต้องคอยสังเกตความสนใจในการเล่นของเด็ก หากพบว่ามุมใด เด็กส่วนใหญ่ ไม่สนใจที่จะเล่นแล้ว ควรปรับเปลี่ยนจัดสื่อมุมเล่นใหม่ เช่น มุมบ้าน อาจดัดแปลงหรือเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนเป็นมุมร้านค้า มุมเสริมสวย มุมหมอ ฯลฯ

2. หากมุมใดมีจำนวนเด็กในมุมมากเกินไป ผู้สอนควรให้เด็กมีโอกาสคิดแก้ปัญหาหรือผู้สอนชักชวนให้แก้ปัญหาในการเลือกเล่นมุมใหม่

3. การเลือกเล่นมุม การเล่นมุมเดียวเป็นระยะเวลาาน อาจทำให้เด็กขาดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอื่น ผู้สอนควรชักชวนให้เด็กเลือกมุมอื่นๆ ด้วย

4. สื่อ เครื่องเล่นในแต่ละมุม ควรมีการสับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมเป็นระยะ เพื่อไม่ให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย เช่น เก็บหนังสือนิทานบางเล่มที่เด็กหมดความสนใจ และนำหนังสือนิทานใหม่มาวางแทน ฯลฯ

4.2 กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก-ปะ การตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดาษปึกหมุด ฯลฯ การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ควรจัดให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3-5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำ อย่างน้อย 1-2 กิจกรรมตามความสนใจ

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ควรหาวัสดุท้องถิ่นมาใช้เป็นอันดับแรก
2. ก่อนให้เด็กทำกิจกรรม ต้องอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบ พร้อมทั้งสาธิตให้ดูจนเข้าใจ เช่น การใช้พู่กันหรือกาว จะต้องปาดพู่กันหรือกาวนั้นกับขอบภาชนะที่ใส่ เพื่อไม่ให้กาวหรือสีไหลเลอะเทอะ
3. ให้เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทใดประเภทหนึ่งร่วมกันในกลุ่มย่อย เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการวางแผน และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น
4. แสดงความสนใจในงานของเด็กทุกคน ไม่ควรมองผลงานเด็กด้วยความขบขัน และควรนำผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนจัดแสดงที่ป้ายนิเทศ
5. หากพบว่าเด็กคนใดสนใจทำกิจกรรมอย่างเดียวยตลอดเวลา ควรกระตุ้นเร้า และจูงใจให้เด็กเปลี่ยนทำกิจกรรมอื่นบ้าง เพราะกิจกรรมสร้างสรรค์แต่ละประเภทพัฒนาเด็กแต่ละด้านแตกต่างกัน และเมื่อเด็กทำตามที่แนะนำได้ ควรให้แรงเสริมทุกครั้ง
6. เก็บผลงานชิ้นที่แสดงความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นข้อมูลสังเกตพัฒนาการของเด็ก

4.3 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง ซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ ได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก รำมะนา กลอง ฯลฯ มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนา การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกาย

ยังไม่ผสมผสานหรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ การเคลื่อนไหวของเด็กมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

- 4.3.1 ซ้ำ ได้แก่ การตีบ คลาน
- 4.3.2 เร็ว ได้แก่ การวิ่ง
- 4.3.3 นุ่มนวล ได้แก่ การไหว้ การบิน
- 4.3.4 ชิ่งขัง ได้แก่ การกระต๊อบเท้าต่างๆ ตีกลองต่างๆ
- 4.3.5 ร่าเริงมีความสุข ได้แก่ การตบมือ หัวเราะ
- 4.3.6 เศร้าโศกเสียใจ ได้แก่ สีหน้า ท่าทาง ฯลฯ

ทิศทางการเคลื่อนไหว

1. เคลื่อนไหวไปข้างหน้าและข้างหลัง
2. เคลื่อนไหวไปข้างซ้ายและข้างขวา
3. เคลื่อนตัวขึ้นและลง
4. เคลื่อนไหวรอบทิศ

รูปแบบการเคลื่อนไหว

1. การเคลื่อนไหวพื้นฐาน ได้แก่ การเคลื่อนไหวตามธรรมชาติของเด็ก มี 2 ประเภท
 - 1.1 การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ ได้แก่ ตบมือ ผงกศีรษะ ขยิบตา ชื่นเข้า เคาะเท้า เคลื่อนไหวมือและแขน มือและนิ้วมือ เท้าและปลายเท้า
 - 1.2 การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ ได้แก่ คลาน ตีบ เดิน วิ่ง กระโดดควมม้า ก้าวกระโดด
2. การเลียนแบบ มี 4 ประเภท
 - 2.1 เลียนแบบท่าทางสัตว์
 - 2.2 เลียนแบบท่าทางคน
 - 2.3 เลียนแบบเครื่องดนตรีกลไกและเครื่องเล่น
 - 2.4 เลียนแบบปรากฏการณ์ธรรมชาติ
3. การเคลื่อนไหวตามบทเพลง ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือท่าทางประกอบเพลง เช่น เพลงไก่ เพลงข้ามถนน ฯลฯ
4. การทำท่าทางกายบริหารประกอบเพลง ได้แก่ การทำท่าทางกายบริหารตามจังหวะและทำนองเพลง หรือคำคล้องจอง

5. การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การเคลื่อนไหวที่ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทำทางขึ้นเอง อาจขึ้นนำด้วยการบ่อนคำถามเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์ประกอบ เช่น ห่วงหวาย แถบผ้า ริบบิ้น ถุงทราย ฯลฯ

6. การเล่นหรือการแสดงทำทางตามคำบรรยาย เรื่องราว ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือแสดงทำทางตามจินตนาการจากเรื่องราวหรือคำบรรยายที่ผู้สอนเล่า

7. การปฏิบัติตามคำสั่งและข้อตกลง ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือทำทำทางตามสัญญา หรือคำสั่งตามที่ได้ตกลงไว้ก่อนเริ่มกิจกรรม

8. การฝึกทำทำทางเป็นผู้นำ ผู้ตาม ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือทำทำทางจากความ คิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง แล้วให้เพื่อนปฏิบัติตามกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเริ่มกิจกรรมจากการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ และมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยากมากนัก เช่น ให้เด็กได้กระจายอยู่ภายในห้องหรือบริเวณที่ฝึก และให้เคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของเด็ก

2. ควรให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างอิสระและเป็นไปตามความนึกคิดของเด็กเอง ผู้สอนไม่ควรชี้แนะ

3. ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดหาวิธีเคลื่อนไหวทั้งที่ต้องเคลื่อนที่และไม่ต้องเคลื่อนที่เป็นรายบุคคล เป็นคู่ เป็นกลุ่ม ตามลำดับและกลุ่มไม่ควรเกิน 5-6 คน

4. ควรใช้สิ่งของที่อยู่กับใกล้ตัวเด็ก เศษวัสดุต่างๆ เช่น กระดาษ หนังสือพิมพ์ เศษผ้า ท่อนไม้ เข้ามาช่วยในการเคลื่อนไหวและให้จังหวะ

5. ควรกำหนดจังหวะสัญญาณนัดหมายในการเคลื่อนไหวต่างๆ หรือเปลี่ยนท่า หรือหยุดให้เด็กทราบเมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง

6. ควรสร้างบรรยากาศอย่างอิสระ ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น เพลิดเพลิน รู้สึกสบาย และสนุกสนาน

7. ควรจัดให้มีเกมการเล่นบ้างนานๆ ครั้ง เพื่อช่วยให้เด็กสนใจมากขึ้น

8. กรณีเด็กไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สอนไม่ควรใช้วิธีบังคับ ควรให้เวลาและโน้มน้าวให้เด็กสนใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

9. หลังจากเด็กได้ออกกำลังเคลื่อนไหวร่างกายแล้วต้องให้เด็กพักผ่อน โดยอาจให้นอนเล่นบนพื้นห้อง นั่งพัก หรือเล่นสมมติเป็นตุ๊กตา อาจเปิดเพลงจังหวะช้าๆ เบาๆ ที่สร้างความรู้สึกให้เด็กอยากพักผ่อน

10. การจัดกิจกรรมควรจัดตามกำหนดตารางกิจวัตรประจำวัน และควรจัดให้เป็นที่น่าสนใจ เกิดความสนุกสนาน

4.4 กิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหาใช้เหตุผล และฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่านิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ศึกษานอกสถานที่ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ฯลฯ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สามารถจัดได้หลากหลายวิธี เช่น

4.4.1 การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริง ของจำลอง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง ฯลฯ

4.4.2 การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่างๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น ในการเล่านิทานสื่อที่ใช้อาจเป็นรูปภาพ หนังสือนิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง

4.4.3 การสาธิต เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้นๆ ในบางครั้งผู้สอนอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับผู้สอน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การเพาะเมล็ด การเป่าลูกโป่ง การเล่นเกม การศึกษา ฯลฯ

4.4.4 การทดลอง / ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตการเปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การคิดแก้ปัญหา และส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นและค้นพบด้วยตนเอง เช่น การประกอบอาหาร การทดลองวิทยาศาสตร์ง่ายๆ การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช ฯลฯ

4.4.5 การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง ด้วยการพาเด็กไปทัศนศึกษาสื่อต่างๆ รอบสถานศึกษา หรือสถานที่นอกสถานศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก

4.4.6 การเล่นบทบาทสมมติ เป็นการให้เด็กเล่นสมมติตนเองเป็นตัวละครต่างๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทานหรือเรื่องราวต่างๆ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติ เพื่อสร้างความสนใจและก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น หุ่นสวมศีรษะ ที่คาดศีรษะรูปคนและสัตว์รูปแบบต่างๆ เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ของจริงชนิดต่างๆ

4.4.7 การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กได้แสดงออกเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ เกมที่นำมาเล่นไม่ควรเน้นการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรยึดหลักการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง และมีโอกาสค้นพบด้วยตนเองให้มากที่สุด
 2. ผู้สอนควรยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายของเด็กและให้โอกาสเด็กได้ฝึกคิด
 3. อาจเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แทนผู้สอน เช่น พ่อแม่ ตำรวจ หมอ ฯลฯ จะช่วยให้เด็กสนใจและสนุกสนานยิ่งขึ้น
 4. ในขณะที่เด็กทำกิจกรรม หรือหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ผู้สอนควรใช้คำถามปลายเปิดที่ชวนให้เด็กคิด ไม่ควรใช้คำถามที่มีคำตอบ “ใช่” “ไม่ใช่” หรือมีคำตอบให้เด็กเลือกและผู้สอนควรใจเย็นให้เวลาเด็กคิดคำตอบ
 5. ช่วงระยะเวลาที่จัดกิจกรรมสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความสนใจของเด็กและความเหมาะสมของกิจกรรมนั้นๆ เช่น กิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ การประกอบอาหาร การปลูกพืช อาจใช้เวลานานกว่าที่กำหนดไว้
- 4.5 กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ผู้สอนควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น

4.5.1 การเล่นเครื่องเล่นสนาม

เครื่องเล่นสนาม หมายถึง เครื่องเล่นที่เด็กอาจปีนป่าย หมุน โยก ซึ่งทำออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น

4.5.1.1 เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย หรือตาข่ายสำหรับปีนเล่น

4.5.1.2 เครื่องเล่นสำหรับโยกหรือไถว เช่น ม้าไม้ ชิงช้า

ม้านั่งโยก ไม้กระดก ฯลฯ

4.5.1.3 เครื่องเล่นสำหรับหมุน เช่น ม้าหมุน พวงมาลัยรถ

หมุนเล่น

4.5.1.4 รวาทโหนดขนาดเล็กสำหรับเด็ก

4.5.1.5 ต้นไม้สำหรับเดินทรงตัว หรือไม้กระดานแผ่นเดียว

4.5.1.6 เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เช่น รถสามล้อ รถลากจูง

ฯลฯ

4.5.2 การเล่นทราย

ทรายเป็นสิ่งที่เด็กๆ ชอบเล่น ทั้งทรายแห้ง ทรายเปียก นำมาก่อเป็นรูปต่างๆ ได้และสามารถนำวัสดุอื่นมาประกอบการเล่นตกแต่งได้ เช่น กิ่งไม้ ดอกไม้ เปลือกหอย ฟิมพ์ขนม ที่ตัดทราย ฯลฯ ปกติบ่อทรายจะอยู่กลางแจ้ง โดยอาจจัดให้อยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้หรือสร้างหลังคา ทำขอบกั้น เพื่อมิให้ทรายกระจัดกระจาย บางโอกาสอาจพรมน้ำให้ชื้นเพื่อเด็กจะได้ก่อเล่น นอกจากนี้ ควรมีวิธีการปิดกั้นมิให้สัตว์เลี้ยงลงไปทำ ความสกปรกในบ่อทรายได้

4.5.3 การเล่นน้ำ

เด็กทั่วไปชอบเล่นน้ำมาก การเล่นน้ำนอกจากสร้างความพอใจ และคลายความเครียดให้เด็กแล้วยังทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น เรียนรู้ทักษะการสังเกต จำแนกเปรียบเทียบปริมาณ ฯลฯ อุปกรณ์ที่ใส่น้ำอาจเป็นถังที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ หรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูงพอที่เด็กจะยืนได้พอดี และควรมีผ้าพลาสติกกัน เสื้อผ้าเปียกให้เด็กใช้คลุมระหว่างเล่น

4.5.4 การเล่นสมมติในบ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง

เป็นบ้านจำลองสำหรับให้เด็กเล่น จำลองแบบจากบ้านจริงๆ อาจทำด้วยเศษวัสดุประเภทผ้าใบ กระสอบป่าน ของจริงที่ไม่ใช้แล้ว เช่น หม้อ เต้า ซาม อ่าง เตา ริด เครื่องครัว ตุ๊กตาสมมติเป็นบุคคลในครอบครัว เสื้อผ้าผู้ใหญ่ที่ไม่ใช้แล้ว สำหรับผลัดเปลี่ยน มีการตกแต่งบริเวณใกล้เคียงให้เหมือนบ้านจริงๆ บางครั้งอาจจัดเป็นร้านขายของ สถานที่ทำการต่างๆ เพื่อให้เด็กเล่นสมมติตามจินตนาการของเด็กเอง

4.5.5 การเล่นในมุมช่างไม้

เด็กต้องการการออกกำลังกายในการเคาะ ตอก กิจกรรมการเล่นในมุมช่างไม้จะช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง ช่วยฝึกการใช้มือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา นอกจากนี้ยังฝึกให้ทำงานและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

4.5.6 การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา

เป็นการนำอุปกรณ์กีฬามาให้เด็กเล่นอย่างอิสระหรือใช้ประกอบเกมการเล่นที่ให้อิสระแก่เด็กให้มากที่สุด ไม่ควรเน้นการแข่งขันเพื่อมุ่งหวังแพ้-ชนะ อุปกรณ์กีฬาที่นิยมนำมาให้เด็กเล่น เช่น ลูกบอล ห่วงยาง ถูทราย ฯลฯ

4.5.7 การเล่นเกมการละเล่น

กิจกรรมการเล่นเกมการละเล่นที่จัดให้เด็กเล่น เช่น เกมการละเล่นของไทย เกมการละเล่นของท้องถิ่น เช่น มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร แมงู โพงพาง ฯลฯ การละเล่นเหล่านี้ ต้องใช้บริเวณที่กว้าง การเล่นอาจเล่นเป็นกลุ่มเล็ก/กลุ่มใหญ่ก็ได้ ก่อนเล่นผู้สอนอธิบายกติกาและสาธิตให้เด็กเข้าใจ ไม่ควรนำการเล่นที่มีกติกายุ่งยากและเน้นการแข่งขัน มาจัดกิจกรรมให้กับเด็กวัยนี้ เพราะเด็กจะเกิดความเครียดและสร้างความรู้สึกไม่ดีต่อตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. หมั่นตรวจตราเครื่องเล่นสนามและอุปกรณ์ประกอบให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยและใช้การได้ดีอยู่เสมอ
2. ให้โอกาสเด็กเลือกเล่นกลางแจ้งอย่างอิสระทุกวัน อย่างน้อยวันละ 30 นาที
3. ขณะเด็กเล่นกลางแจ้ง ผู้สอนต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อระมัดระวังความปลอดภัยในการเล่น หากพบว่าเด็กแสดงอาการว่าเหนื่อย อ่อนล้า ควรให้เด็กหยุดพัก
4. ไม่ควรนำกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กระดับปฐมวัยศึกษามาใช้สอนกับเด็กระดับปฐมวัยเพราะยังไม่เหมาะสมกับวัย
5. หลังจากเลิกกิจกรรมกลางแจ้ง ควรให้เด็กพักผ่อนหรือนั่งพักไม่ควรให้เด็กรับประทานอาหารกลางวันหรือดื่มนมทันที เพราะอาจทำให้เด็กอาเจียน เกิดอาการจุกแน่นได้

4.6 เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์ กติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหา เหตุผลและเกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์ เกี่ยวกับ พื้นที่/ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เช่น เกมจับคู่ แยก ประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมอโน ลอตโต ภาพตัดต่อ ต่อตามแบบ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

1. การสอนเกมการศึกษาในระยะแรก ควรเริ่มสอนด้วยการใช้ของจริง เช่น การจับคู่กระป๋องแป้งที่เหมือนกัน หรือการเรียงลำดับกระป๋องแป้งตามลำดับสูง-ต่ำ
2. การเล่นเกมการศึกษาในแต่ละวัน อาจจัดให้เล่นทั้งเกมการศึกษา ชุดใหม่ และเกมการศึกษาชุดเก่า
3. ผู้สอนอาจให้เด็กหมุนเวียนเข้ามาเล่นเกมการศึกษากับผู้สอนที่ละกลุ่ม หรือเล่นทั้งชั้นตามความเหมาะสม
4. ผู้สอนอาจให้เด็กที่เล่นได้แล้ว มาช่วยแนะนำกติกาการเล่นในบางโอกาสได้
5. การเล่นเกมการศึกษา นอกจากใช้เวลาในช่วงกิจกรรมการศึกษา ตามตารางกิจกรรมประจำวันแล้วอาจให้เด็กเลือกเล่นอิสระในช่วงเวลากิจกรรมเสรีได้
6. การเก็บเกมการศึกษาที่เล่นแล้ว อาจเก็บใส่กล่องเล็กๆ หรือใส่ ถุงพลาสติกหรือใช้ยางรัดแยกแต่ละเกม แล้วจัดใส่กล่องใหญ่รวมไว้เป็นชุด

การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้ครบทั้ง 4 ด้าน ผ่าน กิจกรรมหลักทั้ง 6 กิจกรรม ในแต่ละกิจกรรมก็จะส่งเสริมพัฒนาการแต่ละด้านแตกต่างกันไป ในการจัดการเรียนการสอนของครูนั้น ควรพิจารณาว่าเด็กในความสามารถพัฒนา การด้านใดอ่อนบ้าง จึงให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เน้นพัฒนาการด้านนั้น และในหนึ่งวัน ไม่จำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง 6 กิจกรรม แต่ให้เด็กได้รับพัฒนาการที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน

5. รูปแบบของการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน

การจัดตารางกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ความเหมาะสมในการนำมาใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้อง คำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน จึงขอเสนอแนะสัดส่วนเวลา ในการพัฒนาเด็กแต่ละวัน (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 55-57) ดังตาราง 2

ตาราง 2 การจัดกิจกรรมประจำวัน

รายการพัฒนา	อายุ 3 ปี ชั่วโมง : วัน (ประมาณ)	อายุ 4 ปี ชั่วโมง : วัน (ประมาณ)	อายุ 5 ปี ชั่วโมง : วัน (ประมาณ)
1. การพัฒนาทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน (รวมทั้งการช่วยตนเองในการแต่งกาย การรับประทานอาหาร สุขอนามัย และการนอนพักผ่อน)	3	2/4	2/4
2. การเล่นเกมเสรี	1	1	1
3. การคิดและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1	1	1
4. กิจกรรมด้านสังคม (การทำงานร่วมกับผู้อื่น)	3/4	3/4	1
5. กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่	3/4	3/4	3/4
6. กิจกรรมที่มีการวางแผนโดยผู้สอน	3/4	1	1
เวลาโดยประมาณ	7	7	7

หมายเหตุ

- สัดส่วนของเวลาในแต่ละวันที่เสนอไว้สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ขึ้นอยู่กับผู้สอนและสถานการณ์ โดยยึดหลักการจัดกิจกรรมประจำวันประกอบ
- ตัวอย่างข้อรายการนำเสนอให้ความสำคัญกับทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาขั้นแรกที่จะช่วยให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเด็กช่วงอายุ 3 ปี ต้องให้เวลาในการทำกิจวัตรประจำวันมาก และเมื่อเด็กอายุมากขึ้นเวลาที่ให้จะน้อยลงเพราะเด็กเกิดทักษะการช่วยเหลือตนเอง แต่กิจกรรมด้านสังคมเด็กที่มีอายุน้อยยังยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นการให้เวลาในช่วงอายุ 3 ปี จึงให้เวลาน้อยและจะเพิ่มขึ้นเมื่อเด็กอายุมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเด็กต้องการเวลาในการเล่นทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นมากขึ้น เป็นการฝึกให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- การเล่นเกมเสรี เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัย ช่วยฝึกให้เด็กรู้จักเลือกตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ในแต่ละวัน เด็กทุกคนควรมีโอกาสเล่นเกมเสรี
1 ชั่วโมง : วัน

4. กิจกรรมที่ต้องมีการวางแผน โดยผู้สอน จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะหรือความคิดรวบยอดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่น ผู้สอนให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับผลไม้ ซึ่งผู้สอนต้องวางแผนกิจกรรมล่วงหน้า เวลาที่ใช้ในแต่ละวันที่กำหนดไว้ ¼ ชั่วโมง (45 นาที) ในเด็กอายุ 3 ปี มิได้หมายถึงให้ผู้สอนสอนต่อเนื่อง 45 นาที ใน 1 กิจกรรม เพื่อให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด ผู้สอนต้องพิจารณาว่าเด็กมีช่วงความสนใจสั้นจะต้องจัดแบ่งเวลาหลายช่วงให้เหมาะสมกับเด็กและเวลาที่เหลือ เด็กอาจถูกสอนความคิดรวบยอดเรื่องผลไม้ในกิจกรรมอื่นๆ

การจัดการศึกษาปฐมวัยหรือเด็กวัยใดก็ตาม ควรคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กในวัยนั้นๆ เป็นสำคัญ การศึกษาถึงพัฒนาการของเด็กจะช่วยให้เราเกิดความเข้าใจถึงธรรมชาติและลักษณะพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ซึ่งจะช่วยให้เราสามารถจัดประสบการณ์ จัดการเรียนการสอน และอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับพัฒนาการ

ความพร้อมทางด้านภาษา

1. ความหมายของความพร้อม

ความพร้อมด้านการอ่าน เป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ด้วยภาษาของเด็ก ซึ่งมีนักการศึกษาให้ความหมายของการเตรียมความพร้อมไว้หลายท่าน ดังนี้

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม (2521, หน้า 26) ได้ให้ความหมายของความพร้อมว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพการเจริญเติบโต บวกกับความสนใจ และความรู้อันเป็นพื้นฐานที่สูงขึ้นพอที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้โดยสะดวก

จินตนา หมุ่มผึ้ง (2525, หน้า 70) ได้ให้ความหมายของความพร้อมว่า ความพร้อมหมายถึง ความพร้อมขั้นแรกของเด็กที่จะรับรู้ ได้แก่ ความพร้อมทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กก่อนวัยเรียนถือว่าเป็นวัยต่อเนื่องระหว่างบ้านกับโรงเรียน เป็นช่วงอายุที่ละเอียดอ่อน เป็นวัยทองของชีวิต เด็กจะเริ่มเรียนรู้โลกกว้างขึ้น และจะเป็นช่วงการพัฒนาบุคลิกภาพ นักการศึกษาได้พบว่า สติปัญญา อารมณ์ สังคม ค่านิยม เจตคติ จริยธรรมและสิ่งต่างๆ ที่ได้รับนั้น ถ้าได้รับการเลี้ยงดูปลูกฝังอย่างดีในวัยนี้แล้ว จะมีผลต่อการพัฒนาในระยะต่อไป ดังนั้น การที่เด็กเข้ามาโรงเรียนเป็นครั้งแรกในชีวิตนั้น

เด็กจะนำเอา สภาพชีวิต ทั้งสภาพกาย อารมณ์ สังคม และความเชื่อ ครูผู้สอนเองจะพบว่า ในจำนวนเด็กทั้งชั้นจะมีบางคนที่สามารถเรียนรู้ได้เร็วกว่าคนอื่น ๆ และบางคนก็สอนยาก

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2540, หน้า 229-230) ให้ความหมายไว้ว่า ความพร้อม หมายถึงสภาพความพร้อม ทั้งร่างกายและจิตใจที่พร้อมจะตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทางด้านร่างกาย ได้แก่ วุฒิภาวะ (Maturity) ซึ่งหมายถึง การเติบโตอย่างเต็มที่ของอวัยวะร่างกาย ทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความพอใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือพอใจที่จะกระทำการต่างๆ

Barrow and Milburn (1990, p. 259) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง การที่บุคคลมีความสนใจและเริ่มต้นที่จะกระทำการบางสิ่งบางอย่าง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพร้อม คือ สภาพจิตใจ กายวิภาค และสรีรวิทยา

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพร้อม หมายถึง ความสามารถของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเกิดจากวุฒิภาวะ และความพอใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือพอใจที่จะกระทำการต่างๆ

2. ความหมายของความพร้อมในการอ่าน

ความพร้อมของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อความสำเร็จในการเรียนอ่าน ทั้งนี้เพราะการเตรียมความพร้อมในการอ่าน ถือเป็นขั้นหนึ่งของการสอนอ่านเบื้องต้น การเรียนภาษาเป็นการเรียนรู้ลักษณะที่ซับซ้อนยุ่งยาก โดยเฉพาะกับผู้เรียนที่มีอายุน้อย และเพิ่งมาโรงเรียนเป็นครั้งแรก ฉะนั้นการเตรียมความพร้อมในการอ่านเป็นการปูพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการอ่านโดยตรง สามารถเสริมสร้างทัศนคติต่อการเรียน และโรงเรียนตลอดจนสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนเองด้วย สอดคล้องกับ บุญประกอบ วิสุมิตะนันท์ (2527, ไม่มีเลขหน้า) กล่าวว่า ความพร้อมในการอ่านของเด็ก หมายถึง การเจริญเติบโตทั่วไปของร่างกาย มีกล้ามเนื้อ ประสาท และส่วนต่างๆ ของร่างกายประการหนึ่ง กับความสนใจและความตั้งใจที่จะเรียนอีกประการหนึ่ง

3. ความหมายของการอ่าน

3.1 ความหมายของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนโต และจนกระทั่งถึงวัยชรา การอ่านทำให้รู้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั่วโลก ทำให้ผู้อ่านมีความสุข มีความหวัง และมีความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน การอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง คือ พัฒนาการศึกษา

พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันท่วงเหตุการณ์ และมีความอยากรู้ อยากเห็น การที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งความรู้ต่างๆ ก็ได้มาจากการอ่านนั่นเอง (ฉวีวรรณ คูหาภินนทร์, 2542, หน้า 11)

เมธี ลีวีโรจน์สกุล (2547, หน้า 77) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานทักษะแรกที่ต้องพัฒนา ก่อน การอ่านทำให้รู้ไวยากรณ์ ความหมายของคำศัพท์ รวมทั้งการใช้คำที่ถูกต้อง การอ่านภาษาอังกฤษอย่างสม่ำเสมอจะทำให้จิตใต้สำนึกเรียนรู้ผ่านสายตา ยิ่งได้พบเห็นบ่อยๆ ซ้ำๆ ยิ่งทำให้จิตใต้สำนึกจดจำรูปแบบประโยคและการใช้คำได้อย่างอัตโนมัติ

สุธาสิณี บุญครอบ (2547, หน้า 21-31) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึงกระบวนการทางความคิดและยังเป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน ในด้านของความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย ผู้เขียนย่อมจะพยายามใช้สัญลักษณ์ หรือตัวอักษรสื่อความหมายหรือให้ข้อมูลที่ต้นตอการสื่อสารแก่ผู้อ่าน และผู้อ่านเอง ก็ย่อมจะต้องการสื่อความหมายจากสัญลักษณ์หรือตัวอักษรที่ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายแก่ตนตั้งนั้น การอ่านจึงเป็นกระบวนการที่สมองแปลสัญลักษณ์ต่างๆ ที่มองเห็นให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องทีอ่านเร็วขึ้น

รัชนก แสงภักดีจิต (2548, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึงกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน ผู้เขียนจะใช้ตัวอักษรเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดประสบการณ์และความคิดต่างๆ ของผู้เขียนเอง หลังจากนั้นผู้อ่านจะสามารถเข้าใจความหมาย ของผู้เขียนจากตัวอักษรที่ปรากฏ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549, หน้า 95-96) กล่าวถึงความหมายของการอ่าน ไว้หลายส่วน ดังนี้

1. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของกระบวนการ หมายถึง ลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความและเรื่องราวข่าวสารที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

2. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ หมายถึง การสอนอ่านเพื่อให้เข้าใจหลักจิตวิทยาพัฒนาการทางภาษาของเด็กแต่ละวัย จัดสื่อการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก

3. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ หมายถึง การสอนอ่านจะต้องเข้าใจเสียงฐานที่เกิดของเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ เข้าใจหลักภาษาและการใช้ภาษา เพื่อนำหลักการเหล่านั้นมาสอนอ่านและเข้าใจความหมายได้ถูกต้อง

4. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการศึกษา หมายถึง การนำหลักจิตวิทยา มาใช้ทางการศึกษา เช่น ความพร้อมของการอ่าน ความสนใจ แรงจูงใจ การเสริมแรง และ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพิจารณาในการจัดกิจกรรมการอ่าน

5. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาการศึกษา หมายถึง การรู้จักเลือกวิธีสอนอ่าน ที่เหมาะสมกับวัยและระดับความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ให้เป็นไปตามขั้น พัฒนาการเพื่อให้เด็กปฐมวัยประสบความสำเร็จในการอ่าน

6. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาด้านการจำและการลืม หมายถึง การที่ ผู้อ่านสามารถจดจำเรื่องและเก็บไว้ในสมอง ถ้ามีโอกาสเล่าให้ผู้อื่นฟังก็สามารถเล่าได้ ถูกต้อง แต่การที่ผู้อ่านจะจำข้อความที่อ่านได้ก็จะต้องเข้าใจความหมายของคำ รู้หน้าที่ ของคำ อีกทั้งสามารถแยกพยัญชนะ สระ ตัวสะกด และวรรณยุกต์ออกจากกันได้ อีกทั้ง ประการหนึ่งการที่ผู้อ่านจะจำเรื่องได้มากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้อ่านที่มีต่อ เรื่องนั้นอีกด้วย

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่เริ่มจาก การมองเห็นตัวอักษร ข้อความหรือสัญลักษณ์แล้วทำความเข้าใจความหมายจากสิ่งดังกล่าว เป็นทักษะพื้นฐานทักษะแรกๆที่ควรพัฒนาก่อนทั้งนี้ต้องวิเคราะห์และตีความให้ถูกต้อง และชัดเจนให้ตรงตามที่คุณเขียนต้องการสื่อความหมาย

4. ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อการมีชีวิตอยู่และการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้ เพราะหนังสือมีความสำคัญยิ่งเหนือสิ่งอื่นในฐานะเป็นสื่อถ่ายทอดวิชาการให้การศึกษา และคุณค่าทางวัฒนธรรมในสังคม การอ่านจะช่วยให้ผู้อ่านมีหู ตากว้างไกล ได้เปิดโลกทัศน์ของตนเอง ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานพระบรมราโชวาทในพิธีเปิดงานหนังสือระหว่างชาติและงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทยครั้งที่ 3 (มัทนา นาคะบุตร, 2544, หน้า 5) ความตอนหนึ่งว่า “หนังสือเป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความคิด วิทยาการทุกด้าน ทุกอย่างที่มีมนุษย์ได้เรียนรู้ได้คิดอ่านและพากเพียรพยายามบันทึกรักษาไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปที่ใดความคิดแพร่ไปที่นั่น หนังสือจึงเป็นสิ่งมีค่าและมีประโยชน์ที่จะประมาณมิได้ ในแง่ที่เป็นบ่อเกิดการเรียนรู้

ของมนุษย์” ดังนั้นการรณรงค์ให้มีการส่งเสริมการอ่านให้กับ เด็กและเยาวชนจึงเป็นสิ่งที่ควรทำอย่างยิ่ง

ไพพรรณ อินทนิล (2546, หน้า 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน องค์การสหประชาชาติได้เสนอให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศช่วยรณรงค์ให้ทุกคนในโลกนี้ อ่านหนังสือให้ออกทั้งหมดในปี พ.ศ. 2543 เพราะตระหนักในความสำคัญของการอ่าน
2. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ การอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาเพราะทำให้เด็กปฐมวัยนักศึกษได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวางยิ่งขึ้นเพราะการเรียนรู้วิชาต่างๆ ไม่ว่าจะเรียนในห้องเรียน นอกห้องเรียนล้วนแต่ใช้การอ่านเป็นสื่อในการเรียนรู้ทั้งสิ้น
3. การอ่านเป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคม การพัฒนาสังคมที่ดีนั้นอุปกรณ์สำคัญคือ “การอ่าน” การอ่านหนังสือจะทำให้เกิดการพัฒนาความคิด สติปัญญาจริยธรรมศีลธรรมและชาวปัญญาได้เป็นอย่างดี และรู้จักนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาพัฒนาตนสติปัญญาและจิตใจ ผลที่ตามมาคือทำให้สามารถกระทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ต่อส่วนรวมสามารถวินิจฉัยความถูกต้องของเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างฉับไวทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้อ่านมากย่อมจะมีมุมมองและวิสัยทัศน์กว้างไกล และเป็นคนยืดหยุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและพัฒนาสังคมได้

วรรณิ โสภประยูร (2544, หน้า 121-123) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือมีผลต่อผู้อ่าน 2 ประการ คือ ประการแรก อ่านแล้วได้ “อรรถ” ประการที่สอง อ่านแล้วได้ “รส” ถ้าผู้อ่านสำนึกอยู่ตลอดเวลาถึงผลสำคัญของสองประการนี้ ย่อมจะได้รับความรู้เพิ่มเติมที่จากหนังสือตรงตามเจตนารมณ์ของผู้เขียนเสมอ การอ่านมีความสำคัญต่อทุกคนทุกเพศทุกวัยและทุกสาขาอาชีพ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาการต่างๆ เพื่อให้ตนเองได้รับความรู้และประสบการณ์ตามที่ต้องการ
2. ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป คนเราต้องอาศัยการอ่านติดต่อสื่อสาร เพื่อทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นร่วมไปกับทักษะการฟัง การพูด การเขียน ทั้งในด้านภารกิจส่วนตัวและการประกอบอาชีพการงานต่างๆ ในสังคม

3. การอ่านสามารถช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์ จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุง และพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงานที่ตัวเองกระทำอยู่ให้ เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

4. การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้ความมั่นคงปลอดภัย ช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ช่วยให้เป็นที่ ยอมรับของสังคม ช่วยให้มีเกียรติยศและชื่อเสียง ฯลฯ

5. การอ่านทั้งหลายจะส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้และประสบการณ์ เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ทำให้เป็นผู้รอบรู้ เกิดความมั่นใจในการพูดปราศรัย การบรรยายหรืออภิปรายปัญหาต่างๆ นับว่าเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพและความน่าเชื่อถือ ให้แก่ตัวเอง

6. การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์หลายชนิดนับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการ ที่น่าสนใจมาก เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร นวนิยาย การ์ตูน ฯลฯ เป็นการช่วยให้ บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานได้เป็นอย่างดี

7. การอ่านเรื่องราวต่างๆ ในอดีต เช่น อ่านศิลาจารึก ประวัติศาสตร์ เอกสารสำคัญ วรรณคดี ฯลฯ จะช่วยให้คนรุ่นหลังรู้จักอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ของคนไทยเอาไว้และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

ปัญญา อึ้งสกุล (2545, หน้า 69) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านเป็นกุญแจสำคัญที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและแสวงหาความรู้เพิ่มเติม การอ่านเป็นทักษะที่ช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาไปสู่ทักษะอื่น เช่น การฟัง การพูด และการเขียนในลักษณะทักษะสัมพันธ์ไม่ว่าเป็นภาษาแม่ หรือภาษาอังกฤษก็ตามจน สามารถกล่าวได้ว่า การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการเรียนรู้วิชาต่างๆ

จากคำกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมอง ที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวหนังสือหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำ ที่ใช้สื่อ ความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ให้เข้าใจตรงกันและผู้อ่านสามารถ นำเอาความหมายนั้นๆ ไปใช้ประโยชน์ได้

5. จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านแต่ละครั้งจะมีจุดมุ่งหมายในการอ่านที่แตกต่างกันออกไปถ้าผู้อ่านตั้งจุดหมายในการอ่านแต่ละครั้งไว้ก็จะช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพสูงและได้ทิศทางในการอ่านชัดเจนยิ่งขึ้นมีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545, หน้า 5-6) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะของการอ่านดังนี้

1. ตอบสนองอารมณ์ที่ผู้อ่านสนใจ
2. ช่วยให้เกิดความต้องการในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านจะช่วยชดเชยอารมณ์ที่ขาดหายไป และช่วยตอบสนองความต้องการในส่วนของการอารมณ์หรือความรู้สึก ที่ต้องการติดตามเรื่องที่ได้รับฟังจากผู้อื่น
3. ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยแนวทางจากเรื่องที่อ่าน
4. ส่งเสริมให้มีความกระตือรือร้นในการอ่านเรื่องอื่นๆ เพิ่มขึ้น
5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของสมอง
6. ช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้น สามารถใช้ประกอบการเรียนวิชาอื่นๆ
7. รู้จักสถานที่ที่ไม่สามารถเดินทางไปเยือนแต่สามารถหาประสบการณ์ได้จากการอ่าน
8. มีความคิดเป็นอิสระในการเลือกเรื่องที่จะอ่าน มีความเฉลียวฉลาดโดยอาศัยความรู้และแนวคิดจากการอ่านไปสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้
9. เป็นการใช้เวลาพักผ่อน
10. ช่วยให้เกิดความสนใจเรื่องใหม่ๆ
11. ส่งเสริมการฝึกทักษะการอ่านจากขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น

สมพร จารุณัญญ (2549, หน้า 46-62) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ว่าการตั้งคำถามแบบเปิดว่าใครทำอะไรที่ไหนอย่างไรเป็นวิธีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการอ่านที่ดีเวลาอ่านเรื่องอะไร ก็ตามควรพยายามแปลงหัวเรื่องเป็นคำถามให้ติดเป็นนิสัยบางคนอาจเขียนคำถามไว้ข้างๆ หัวข้อเรื่องการตั้งคำถามก่อนการอ่านในลักษณะเช่นนี้ช่วยให้เรามีจุดมุ่งหมายในการอ่าน

จุดมุ่งหมายข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความสำคัญของการอ่านได้ว่าการอ่านเป็นทักษะเพื่อเพิ่มพูนความรู้ แต่สำหรับเด็กปฐมวัยการอ่านจะช่วยส่งเสริมการฝึกทักษะการอ่านจาก ขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นจากภาพเป็นตัวอักษร

6. การอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย

การอ่านมีส่วนช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจอีกด้วย เด็กที่อ่านหนังสือได้ปกติจะมีความเชื่อมโยงกันของสมองส่วนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสัญลักษณ์และสมองส่วนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับภาษา องค์ประกอบพื้นฐานหลักที่ทำให้เด็กอ่านหนังสือถูกต้อง (ชิตาพร เอี่ยมสะอาด, 2548, หน้า 29 – 30) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็กอยู่ในวัยทารก และเด็กนั้นพร้อมจะอ่านตั้งแต่อยู่ในวัยเกือบจะแรกเกิด โดยเริ่มด้วยความสนใจในรูปภาพที่เร้าใจ ก่อนเริ่มอ่านอักษรหรืออ่านสัญลักษณ์ ลักษณะการอ่านจะเป็นการอ่านจากสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันหรืออ่านจากหนังสือภาพแล้วพัฒนาเป็นการอ่านประกอบคำ อ่านพยัญชนะ หรืออ่านประโยคโดยรู้ความหมายมากขึ้นตามลำดับของพัฒนาการเด็ก ดังตาราง 3

ตาราง 3 พัฒนาการด้านการอ่าน

อายุ	พัฒนาการด้านการอ่าน
4-5 ปี	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถเข้าใจหนังสือรูปภาพได้รวดเร็ว 2. ชอบหนังสือเกี่ยวกับอนาถา หรือการใช้เหตุผลง่ายๆ หรือการใช้คำสุภาพ 3. อ่านชื่อตัวเอง บ้ายประกาศ ชื่อขนมที่รับประทานบ่อยได้บ้าง 4. ชอบอ่านโฆษณาในโทรทัศน์ ยี่ห้อรถยนต์ หรือยี่ห้อสินค้าอื่นๆ

จากคำกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย จะดำเนินไปตามขั้นตอนในแต่ละ ช่วง ครูและผู้เกี่ยวข้องต้องมีความรู้จะช่วยให้ สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการทางการอ่านได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการรู้จักสังเกตตัวอักษร ภาพต่างๆ ทำให้เด็กปฐมวัยมีความมั่นใจในการอ่านอิสระมากขึ้น เข้าใจความหมายของคำอย่างง่าย ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการการอ่านต่อไป

สมองเป็นฐาน

1. ความเป็นมาของสมองเป็นฐาน

สถาบันวิทยาการการเรียนรู้ (2548, หน้า 2) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน (Brain based learning) นั้นเริ่มเป็นที่รู้จักของโลกเมื่อมีงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องสมองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในทศวรรษ 1990 ซึ่งเรียกว่า ทศวรรษแห่งสมอง (Decade of the Brain) ความรู้จาก งานวิจัยสมองจำนวนมากช่วยยืนยันและขยายความเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ (Cognitive theory) ทำให้มีความเข้าใจมากขึ้นเรื่อยๆ ถึงวิธีการเรียนรู้ของสมองมนุษย์ จากนั้นมีนักจิตวิทยาการศึกษา สองท่าน คือ Caine and Caine (1990) ได้ค้นพบเกี่ยวกับหลักการการเรียนรู้ของสมอง จึงเป็นการจุดชนวนให้ประธานาธิบดีของสหรัฐฯ และสภาองเกรสขณะนั้นตื่นตัวมากจนกระทั่งรัฐบาลของ สหรัฐฯ ได้จัด พ.ร.บ. การศึกษาชื่อว่า No child left behind ค.ศ. 1990 โดยมีความเชื่อว่าเด็กปฐมวัย แต่ละวัยมีการพัฒนาทางสมองต่างกันจึงมีการนำ องค์ความรู้เรื่องสมองและธรรมชาติการเรียนรู้ ของสมองมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในทุกวิชาในสถานศึกษาต่างๆ ภายใต้อเมริกา ซึ่งในผลการเรียนของเยาวชนลดลง สังคมวัตถุนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ และยังมีคำถามจากผู้คนส่วนมากใน ทศวรรษนั้น คือทำอย่างไรให้ลูกเป็นอัจฉริยะบุคคลได้ ท ่าอย่างไรจึงมีความคิด ความจำที่ดี ทำอย่างไรจะประสบความสำเร็จในด้านการเรียน เป็นต้น

2. ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน

การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นแนวความคิดของนักประสาทวิทยา และนักการศึกษากลุ่มหนึ่ง ที่สนใจการทำงานของสมองมาประสานกับการจัดการศึกษา โดยนำความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสมองมาใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพสูงสุดในการเรียนรู้ของมนุษย์แต่ละช่วงวัย สมองมนุษย์เป็นอวัยวะที่สำคัญที่สุดที่มนุษย์ต้องใช้ในการเรียนรู้ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการต่างได้ให้นิยาม หรือแนวทางที่แตกต่างกัน ดังนี้

วิทยากร เชียงกุล (2548, หน้า 115) ให้คำนิยามทฤษฎีการเรียนรู้ที่เข้ากับการทำงานของสมอง หมายถึง การเรียนรู้ที่มีพื้นฐานอยู่บนโครงสร้าง และการทำหน้าที่ของสมอง ซึ่งถ้าหากสมองไม่ได้ ถูกปิดกั้น จากการบรรลุนิติภาวะตามปกติของมัน การเรียนรู้ก็จะเกิดขึ้น นั่นก็คือ ทุกคนที่มี สมองปกติเรียนรู้อยู่แล้วโดยธรรมชาติ (เพื่อการอยู่รอดของชีวิต) เพราะสมองเป็น เครื่องประมวลผล ที่มีพลังสูงอย่างมหัศจรรย์ แต่การจัด

การศึกษาแบบเก่ามักขัดขวางการเรียนรู้ ของสมองทำให้ท้อถอยเพิกเฉย หรือลงโทษ กระบวนการเรียนรู้ทางธรรมชาติของสมอง

อัศรภูมิ จารุภากร และพรพิไล เลิศวิชา (2550, หน้า 234) การเรียนรู้ โดยเข้าใจสมอง คือ การทำความเข้าใจหรือมีมุมมองต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยอิงอาศัย ความรู้ความเข้าใจจากการทำงาน ของสมอง ทัดนะต่อการเรียนรู้เช่นนี้ ทำให้การจัดการ เรียนการสอนวางอยู่บนฐานของความสนใจ และการใคร่ครวญว่าปัจจัยใดบ้างที่จะทำให้ สมองมีการเปลี่ยนแปลง โดยมีวงจรการทำงาน ของ กลุ่มเซลล์และเครือข่ายเซลล์ภายใน สมองที่พัฒนาขึ้น หรือว่าสมองมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อการเรียน การสอนแบบใดอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงใดขึ้นในสมองขณะที่เรียนรู้ และความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ ของผู้เรียนจะสะท้อนออกมาอย่างไรจากการเปลี่ยนแปลงภายในสมอง การเรียนรู้จะ สัมฤทธิ์ผลหรือไม่ควรจะใช้วิธีใดประเมิน

แสงเดือน คงนาวัง (2550, หน้า 2) ได้กล่าวว่า BBL หมายถึงการเรียนรู้ ที่ใช้โครงสร้างและหน้าที่ของสมองเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้โดยไม่สกัดกั้นการทำงาน ของสมอง แต่เป็นการส่งเสริมให้สมองได้ปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์ที่สุดภายใต้แนวคิดที่ว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ทุกคนมีสมองพร้อมที่จะมาเรียนรู้มาตั้งแต่กำเนิด

Call (2003) กล่าวว่า “การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน คือการเรียนรู้ที่ อธิบายการประยุกต์ใช้ความรู้แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับสมองมาช่วยเด็กให้เกิด การเรียนรู้ที่ถาวรมากที่สุด ถ้ามีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังของ BBL ก็สามารถนำ ความรู้ แนวคิด หรือ ทฤษฎีที่หลากหลายเหล่านั้นไปใช้ เพื่อฝึกหรือส่งเสริมการเรียนรู้ของ เด็กได้”

Caine and Caine (2004) กล่าวว่า “การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเป็น ทฤษฎีการเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของโครงสร้างและหน้าที่การทำงานของสมอง หากสมอง ยังปฏิบัติตามกระบวนการทำงานปกติ การเรียนรู้ก็ยังคงเกิดขึ้นต่อไป ทฤษฎีนี้เป็น สหวิทยาการ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดซึ่งมาจากงานวิจัยทางประสาทวิทยา”

Jensen (2006) การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน คือ การเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับธรรมชาติการเรียนรู้ของสมอง เป็นการเรียนรู้ที่ต้องตอบคำถามที่ว่า อะไรบ้างที่ดี ต่อสมอง ดังนั้นความหมาย จึงเป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานหรือรวบรวมหลากหลายทักษะ ความรู้เพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมการ ทำงานของสมอง เช่น ความรู้ทางเคมีศาสตร์

ประสาทวิทยา จิตวิทยา สังคมศาสตร์ พันธุศาสตร์ ชีววิทยา และชีวประสาทวิทยา ซึ่งเป็นกรนำความรู้การทำงานหรือธรรมชาติการเรียนรู้ของ

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นการนำเอาองค์ความรู้เรื่องสมองและธรรมชาติของการทำงานของสมอง มาใช้ในการจัด กระบวนการให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบ ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนการจัดสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักการสมองกับ การเรียนรู้บนความคิดพื้นฐาน 3 ด้าน คืออารมณ์เป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน การเรียนรู้ต้องใช้ทุกส่วนทั้งการคิด ความรู้สึกและการลงมือปฏิบัติไปพร้อมๆ กันจึงเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุดกระบวนการ และลีลานำไปสู่การสร้างแบบแผนอย่างมีความหมาย โดยใช้กระบวนการเรียนพัฒนา ผลการเรียนรู้

3. หลักการออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบ brain-based learning

การนำการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) กับ การนำมาใช้จริงในการจัดการเรียนรู้ คือ การนำหลักการเกี่ยวกับสมอง มาเชื่อมโยงกับการจัดการศึกษา สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ดีเป็นความคิดระดับสูงที่ รวมเอาเทคนิคที่หลากหลาย รูปแบบการเรียนรู้นี้จะหมายรวมถึงแนวความคิดทางการศึกษาใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ หรือบูรณาการเทคนิคต่างๆ ที่หลากหลายมาใช้ ในจัดการเรียนรู้ ตามที่ (ปรีชมน กาลพัฒน์, 2554, หน้า 4) ได้นำเสนอเทคนิคที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ สมองเป็นฐาน ได้แก่

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Mastery Learning)
2. ลีลาการเรียนรู้ (Learning Styles)
3. พหุปัญญา (Multiple Intelligences)
4. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)
5. การสร้างสถานการณ์ (Practical Simulation)
6. การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning)
7. การเรียนรู้จากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning)
8. ความเคลื่อนไหวทางการศึกษา (Movement Education)

นอกจากนี้ วชิระ วิชชุกรนนท์ (2547, หน้า 52) ได้เสนอเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) ควรให้ความสนใจในเรื่องต่อไปนี้

1. ความสนใจที่ถูกรวมเข้าด้วยกัน นั่นคือการสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในประการณ์ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้
2. ความตื่นตัวที่ถูกทำให้ผ่อนคลาย ความพยายามที่จะจัดความกลัวในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งดำเนินการไปพร้อมกันกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่ท้าทายในการเรียนรู้
3. กระบวนการที่กระตือรือร้น การให้ผู้เรียนได้รวบรวมและการทำให้เป็นด้านภายในข้อมูลดำเนินการมันอย่างกระตือรือร้น

วิโรจน์ ลักขณาอดิศร (2548, หน้า 15) ได้ให้หลักการการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานดังนี้

1. สมองเป็นเครื่องประมวลผลที่ทำงานในเชิงขนาน โดยต้องใช้ในการเรียนรู้หลายๆ แนวทาง หลายๆ วิธีการทำให้เด็กมุ่งสนใจในสิ่งที่กำลังเรียนอยู่
2. การเรียนรู้ต้องอาศัยการทำงานจากระบบสรีระทั้งหมด โดยการควบคุมอารมณ์ การสร้างความสนุกสนาน โภชนาการ การออกกำลังกาย การเล่นเพื่อผ่อนคลายมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้
3. มนุษย์มีความอยากรที่จะค้นหาความหมายแต่กำเนิด การสร้างความท้าทายการเรียนรู้ ด้วยคำถาม
4. การค้นหาความหมายของมนุษย์เป็นกิจกรรมที่เป็นรูปแบบ การเรียนรู้จะต้องมีรูปแบบ มีระบบ มีความเข้าใจ เน้นการประยุกต์ใช้ หรือยกตัวอย่างจริง หรือตัวอย่างเปรียบเทียบ
5. อารมณ์มีความสำคัญต่อการท างานแบบมีรูปแบบ การให้ความสำคัญต่อความรู้สึก มี ความเข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน
6. สมองประมวลข้อมูลแบบเป็นส่วนย่อยๆ และแบบทั้งหมดพร้อมๆ กัน การสร้างความ เข้าใจแบบทีละส่วนแล้วจะเน้นการเชื่อมโยงของสิ่งที่เรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตเสมอให้รู้สึกได้ว่า ความรู้ที่ได้นั้นมีประโยชน์
7. การเรียนรู้อาศัยทั้งการจดจ่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และการรับรู้ต่อสภาพรอบข้าง สภาพแวดล้อมที่สอดคล้องเหมาะสมกับหัวข้อการเรียนรู้จะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น

8. การเรียนรู้เกิดเกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้ต่างๆ ทั้งขณะที่มีสติรับรู้ และขณะไม่มีสติ รับรู้อยู่เสมอ การเรียนรู้ที่ดีควรทิ้งโจทย์อะไรให้เด็กได้ไปคิดต่อ

9. เรามีวิธีการจดจำอย่างน้อยสองวิธี การจดจำเป็นกระบวนการหนึ่งในการเรียนรู้ แต่ การจดจำวิธีที่ 1 ก็คือ การจดจำโดยมีรูปแบบในการจดจำและอีกวิธีหนึ่งก็คือ การตั้งใจให้เด็กสนุก ที่จะจดจำ หรือรับรู้โทษของการจำไม่ได้ การจดจำจะทำให้เด็กสามารถเรียกความรู้นั้นมาใช้ได้ หน้าที่ 13

10. เราสามารถเข้าใจได้ง่ายและจดจำได้อย่างแม่นยำ เมื่อสิ่งนั้นหรือทักษะนั้นมีอยู่ใน ระบบการจดจำแบบธรรมชาติที่ความสัมพันธ์กับตัวเรา การเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือสิ่งที่มีอยู่จริงในสภาวะแวดล้อม การเรียนนอกสถานที่ การให้เด็กเล่าเรื่องที่พบ การใช้สังคมเป็นตัวที่ผลักดันให้เกิดการเรียนรู้

11. การเรียนรู้แบบซับซ้อนจะถูกระตุ้นโดยความท้าทาย และถูกยับยั้งโดยการถูกข่มขู่ การลงโทษ เมื่อเด็กปฐมวัยทำผิดพลาดจะเป็นการหยุดยั้งการเรียนรู้ควรให้โอกาสเด็กได้ลองปฏิบัติ ตามแนวคิดของเขา

12. สมอของแต่ละคนมีความเฉพาะตัวไม่เหมือนกัน เด็กควรมีทางเลือกในศาสตร์ที่ ต้องการที่จะเรียนรู้และได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ พร้อมกับการปรับปรุงทักษะที่ด้อยให้อยู่ใน ระดับปกติมาตรฐาน

วิหวัฒน์ ชัตติยะมาน และอมลวรรณ วีระธรรมโม (2550, หน้า 45)

ได้กล่าวเกี่ยวกับธรรมชาติ การเรียนรู้ของสมอง 12 ข้อ ไว้ดังนี้

1. สมองเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สิ่งที่เราเรียนรู้จะต้องปรากฏต่อสมอง ท่ามกลางสิ่งที่แวดล้อมมันอยู่ และคุณสมบัติ ต่างๆ ที่มันจะปรากฏออกมา ก็คือการรับรู้หรือการรับสัมผัสจากสิ่งนั้นๆ ผ่านสัมผัสทั้ง 5 เข้ามาสู่ระบบการทำงานของสมอง ความสำเร็จเบื้องต้นอาจประกันได้จากการได้เรียนรู้ การสัมผัสหรือมีชีวิตอยู่จริงๆ กับสิ่งที่เรารู้

2. สมองหาความหมายของสิ่งที่เรียนรู้ (The Brain Searches for Meaning) สมองเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยการหาความหมายหรือความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนรู้กับสิ่งอื่นๆ สมองปฏิเสธที่จะให้ความสนใจกับสิ่งที่ไม่มีความหมายหรือตอบไม่ได้ว่า ทำไม (สมอง) ฉันท้องเรียนรู้สิ่งนั้น สิ่งที่สำคัญอันดับต้นๆ คือทำให้สิ่งที่เราจะเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน

3. สมองเรียนรู้โดยการสร้างความสัมพันธ์ในแบบแผนการเรียนรู้ (Patterning) สมองค้นหาความหมายโดยการค้นหาแบบแผนในสิ่งที่รับรู้เข้ามา ความหมาย

ของสิ่งต่างๆ ได้มาจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสัมผัสต่างๆ ของสิ่งต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาสู่ระบบการทำงานของสมอง ความเหมือนและความต่างของสัมผัสจะถูกเปรียบเทียบ จำแนก จัดกลุ่ม จดจำ การสร้างความสัมพันธ์ของแบบต่างๆ ที่ปรากฏเข้ามา ทำให้แยกแยะสิ่งหนึ่งออกจากสิ่งอื่นๆ ได้ เกิดเป็นความรู้จักถึงคุณสมบัติของสิ่งนั้น โดยวิธีนี้ นามธรรมจะถูกพัฒนาขึ้นจากรูปธรรม ระบบ 16 ตรรกะ หรือการใช้เหตุผลเป็นพัฒนาการที่ซับซ้อนขึ้นของแบบแผนการเรียนรู้ โดยเฉพาะแบบ แผนการเรียนรู้ที่มีลำดับและความต่อเนื่อง (Pattern of Sequences) การสร้างความสัมพันธ์ในแบบแผนการเรียนรู้คือการสร้างเครือข่ายจุดเชื่อมต่อของใย ประสาท การเข้าใจจังหวะ เวลา ที่จะนำเสนอสิ่งที่เรียนรู้ให้แก่สมองเป็นขั้นตอนจะช่วยให้การ พัฒนาวางจรการเรียนรู้นี้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมั่นคง การจัดกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้คือการ ถ่ายทอดความเข้าใจในเรื่องนี้ออกมาเป็นกระบวนการเรียนการสอน

4. สมองเรียนรู้พร้อมกันทุกระบบ การเรียนรู้เป็นแบบองค์รวม ก่อนสมองอาจแบ่งออกเป็นซีกซ้ายขวา และแบ่งออกเป็นหลายส่วน ตามความ เฉพาะเจาะจงในการประมวลผลบางเรื่องที่แตกต่างกัน แต่การรับรู้และการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการประสานเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้รับเข้ามาพร้อมกันทุกส่วน และโดยลักษณะนี้ สิ่งที่ถูกรับรู้หรือเรียนรู้จะ ก่อรูปขึ้นมาในลักษณะที่สัมพันธ์กับสิ่งอื่น ส่วนย่อยจะถูกรับรู้อยู่ในโครงสร้างขององค์ประกอบใหญ่ และการดำรงอยู่ของสิ่งหนึ่งก็คือคุณสมบัติย่อยของสิ่งนั้นรวมกัน การเรียนรู้ภาษาเป็นตัวอย่างของการเรียนแบบองค์รวม การเลียนเสียงได้หรือรู้ ความหมายของเสียงเป็นสัญลักษณ์แต่ละตัวและจับมาเรียงกันไม่ได้ก่อเกิดความเข้าใจในภาษา การรู้เรื่องราวหรือบริบททั้งหมดในภาษา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้สามารถใช้ภาษาได้

5. อารมณ์เป็นส่วนประกอบและมีบทบาทสูงยิ่งต่อการขับเคลื่อนการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์ในแบบแผนการเรียนรู้ หรือการทำความรู้จักกับสิ่งต่างๆ อาจ เบี่ยงเบนไป และทำให้สิ่งหนึ่งดูแตกต่างจากที่มันเป็น เมื่อเปรียบเทียบระหว่างอารมณ์ที่แตกต่างกัน สิ่งต่างๆ เป็นอยู่อย่างที่เราคิดว่ามันเป็น ถ้าสิ่งที่มันเป็นจริงๆ ต่างจากสิ่งที่สมองคิดว่ามันเป็น มากเรียกว่ามีอคติในการมองมาก นอกจากนี้อารมณ์ยังขึ้นว่าบางสิ่ง น่าสนใจกว่าบางสิ่ง ความ น่าสนใจหรือชอบมีความสำคัญหรือความหมายต่อผู้เรียนมากกว่า การเรียนรู้ถูกกระตุ้นโดยความหมายที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกหรืออารมณ์ อารมณ์ จะถูกใช้เป็นทางผ่านไปสู่การเรียนรู้ การเรียนรู้ที่ยกระดับขึ้นสูงมากแล้วจะต้อง รู้จักและจัดการกับอารมณ์ได้ตามสมควร

6. ความสำเร็จของเด็กเป็นเงื่อนไขทางบวกของการเรียนรู้ ส่วนความล้มเหลวเป็นทางลบ กระบวนการเรียนรู้ต้องหล่อเลี้ยงความรู้สึก/อารมณ์ที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้ไว้ในทางบวก ความสำเร็จที่เกิดขึ้นเป็นขั้นตอนจากง่ายไปสู่ซับซ้อน ทำให้เกิดความท้าทายที่จะเรียนรู้มากขึ้นในขั้นต่อไป ความท้าทายจะเกิดขึ้นถ้ารู้ว่าความสำเร็จยังมีทางเป็นไปได้และจะช่วยให้การเรียนรู้ก้าวข้ามความล้มเหลวที่เกิดขึ้น

7. การเรียนรู้เกิดขึ้นต่อทุกสิ่งที่สนใจและสิ่งที่ผ่านการรับรู้ไปโดยไม่ตั้งใจ แม้สิ่งที่ถูกให้ความสนใจจะกระตุ้นการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพกว่า แต่ทุกสิ่งที่ผ่านเข้ามาในประสาทสัมผัสรับรู้จะถูกเรียนรู้ ความถี่ของการรับรู้ของสิ่งต่างๆ จะนำพานัยสำคัญของสิ่งนั้น การโฆษณา การจูงใจสร้างภาพ ก่อให้เกิดนัยสำคัญเทียมขึ้นมา สิ่งที่มีนัยสำคัญทำให้การเรียนรู้มีความซับซ้อนมากขึ้น และทำให้การสร้างความสัมพันธ์ในแบบแผนการเรียนรู้ทำได้ยาก และอาจสร้างความรู้ที่เท่าเทียมขึ้นตามการจูงใจที่โฆษณานั้น

8. สมอ่งทำงาน และการเรียนรู้เกิดขึ้นทั้งในภาวะรู้ตัว และภาวะที่พ้นไปจากความสำนึก การทำงานของสมอ่งยังดำเนินอยู่ตลอดเวลา สมอ่งมีการประมวลผลบางอย่างเกี่ยวกับความทรงจำ ในขณะที่หลับ การเปลี่ยนแปลงทางชีววิทยาของเซลล์สมอ่งเกิดขึ้นตลอดเวลา ไม่ว่าจะตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจ จะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม

9. สมอ่งเรียนรู้โดยใช้ระบบจดจำเพื่อช่วยในการคิด การทำงานของสมอ่งคือ การติดต่อกันภายนอกเป็นการรับรู้และการตอบสนองและการประมวลผลภายในคือ การคิดและการจดจำ การคิดเป็นการทำงานของสมอ่งค้นหาความหมาย โดยการค้นหาแบบแผนในสิ่งที่รับรู้เข้ามา คือ การเรียนรู้โดยการสร้างความสัมพันธ์ในแบบแผนการเรียนรู้ (Patterning) ส่วนการจำไว้เพื่อรองรับการคิดซึ่งเป็นกระบวนการระหว่างการรับรู้ และการตอบสนอง ระหว่างการเรียนรู้ สมอ่งจะคิดประเมินความสำคัญของการรับรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น ทุกขณะ เวลาที่ผ่านไป สมอ่งมีระบบความจำที่ใช้งานระหว่างการคิดจำกัด เป็นระบบความจำชั่วคราว เช่นเดียวกับหน่วยความจำในคอมพิวเตอร์ สมอ่งจะเรียนรู้โดยใช้ข้อมูลที่จำไว้ในระบบความจำ ระยะยาวซึ่งเก็บไว้ในส่วนต่างๆ ของสมอ่ง ความจำจึงจำเป็นต่อการเรียนรู้ และการคิดได้เกี่ยวพัน กับความรู้ความจำที่มีอยู่เดิม การเรียนรู้สิ่งใหม่ต้องอาศัยความรู้เดิมสร้างความสัมพันธ์ใหม่ และ จดจำการเรียนรู้ใหม่นั้นไว้ในระบบความจำระยะยาว

10. การเรียนรู้ของสมอ่งอาศัยการเปลี่ยนแปลงทางชีววิทยาและเป็นการพัฒนาต่อเนื่อง ต่อยอด ความรู้ความเข้าใจ ความจำความชำนาญ เป็นปรากฏการณ์เชิง

พฤติกรรมที่สะท้อน การเปลี่ยนแปลงภายในคือ วงจรเชื่อมต่อเครือข่ายเซลล์ที่เกิดขึ้นภายในสมองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในนี้ต้องใช้เวลา การเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนเกิดขึ้นบนการเปลี่ยนแปลงขั้นต้นที่เริ่มมาก่อน การเปลี่ยนแปลงทางชีววิทยานี้ ยังมีจังหวะช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลง 18 บางอย่างไม่มีผลสะท้อนออกมาให้เห็นในทันที และการเปลี่ยนแปลงบางอย่างไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เพราะความเจริญเติบโตทางชีววิทยาของระบบเซลล์สมองยังไม่เอื้ออำนวย

11. สมองเรียนรู้ได้ไม่มีขีดจำกัด เซลล์ในสมองมีหนึ่งแสนล้านเซลล์ แต่ละเซลล์ติดต่อเชื่อมโยงกับเซลล์อื่นได้ หนึ่งหมื่น เซลล์ การติดต่อเชื่อมโยงกันของเซลล์คือวงจรตัวแทนของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น รูปแบบของการ ติดต่อเชื่อมโยงกันที่เป็นได้จากการคำนวณมีมากเกินประมาณ หมายความว่า การเรียนรู้ที่เป็นไป ได้อีกมหาศาล ในช่วงชีวิตของมนุษย์นั้น มีเซลล์สมองที่ยังไม่ได้ถูกใช้งานอีกจำนวนมาก

12. สมองแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะหนึ่งเดียว สมองแต่ละคนมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โครงสร้างของสมองจะเปลี่ยนแปลง โดยการเรียนรู้ของสมองเอง

Jensen (2000, pp. 200-201) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. Preparation เป็นการเตรียมสมองสำหรับการเชื่อมโยงความรู้ ผู้สอนอาจจะให้กำลังใจหรือกระตุ้นผู้เรียนด้วยการอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้ว และสอบถามความต้องการของผู้เรียนว่าต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับอะไรในหัวข้อนั้นอีกบ้าง

2. Acquisition เป็นการเตรียมสมองเพื่อซึมซับข้อมูลใหม่ สมองจะเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลความรู้เพิ่มเติมกับข้อมูลใหม่ตามความเป็นจริงอย่างสร้างสรรค์

3. Elaboration ผู้เรียนจะเรียนรู้โดยการใช้ข้อมูลและข้อคิดเห็นเพื่อสนับสนุนเชื่อมโยงการเรียนรู้และเพื่อตรวจสอบแก้ไขข้อมูลที่ผิดพลาด

4. Memory Formation สมองจะทำงานภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยดึงข้อมูลจากการเรียนรู้รวมทั้งอารมณ์และสภาพทางร่างกายของผู้เรียนในเวลานั้นมาใช้แบบไม่รู้ตัวเป็นไปโดยอัตโนมัติ การสร้างความจำเกิดขึ้นทั้งในขณะที่ผู้เรียนพักนอนและนอนหลับ

5. Functional Integration ผู้เรียนจะประยุกต์ข้อมูลเดิมมาใช้กับสถานการณ์ เช่น ผู้เคยเรียนการซ่อมเครื่องมือ อุปกรณ์ โดยการดูการซ่อมเตาอบที่บ้านพักมาแล้วเขา ต้องสามารถประยุกต์ทักษะการซ่อมเตาอบไปซ่อมอุปกรณ์ชนิดอื่นได้ด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานเป็น การเรียนรู้ เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวประกอบท่าทางควบคู่กับการพัฒนาภาษา เด็กได้ เรียนรู้ภาษาจากบัตรคำ คำคล้องจอง และได้ฝึกปฏิบัติจริง ช่วยให้จดจำคำศัพท์มากขึ้น การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะอารมณ์มีความสำคัญต่อ การทำงานแบบมีรูปแบบ การให้ความสำคัญต่อความรู้สึก มีความเข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมี ความแตกต่างกัน

ชุดกิจกรรม

1. ความหมายของชุดกิจกรรม

ชุดการเรียนหรือชุดกิจกรรม มาจากคำว่า Instructional Packages หรือ Learning Packages เดิมทีเดิยวมักใช้คำว่า ชุดการสอน เพราะเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้ ประกอบการสอนแต่ต่อมาแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้เข้า มามีบทบาทมากขึ้นนักการศึกษาจึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า ชุดการเรียน เพราะการเรียนรู้เป็น กิจกรรมของเด็กปฐมวัยและการสอนเป็นกิจกรรมของครู กิจกรรมของครูและเด็กปฐมวัย จะต้องเกิดคู่กัน บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542, หน้า 91) และในการวิจัยผู้วิจัยใช้แบบฝึกซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งของชุดกิจกรรม ดังนั้นการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุดแบบฝึกก็คือการทำ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ ดังนี้

ศิริลักษณ์ หนองเส (2545, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรม ไว้ว่า หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่ใช้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะในตัวเด็กปฐมวัยในด้านการเรียนรู้ การเสาะแสวงหาความรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

เพชรรัตดา เทพพิทักษ์ (2545, หน้า 30) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม คือ ชุดการเรียนหรือชุดการสอนนั่นเอง ซึ่งหมายถึง สื่อการสอนที่ครูเป็นผู้สร้างประกอบด้วย วัสดุอุปกรณ์หลายชนิด และองค์ประกอบอื่นเพื่อให้เด็กปฐมวัยศึกษาและปฏิบัติกิจกรรม

ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยครูเป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ และมีการนำหลักการทางจิตวิทยามาใช้ในการประกอบการเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จ

พวงเพ็ญ สิงห์โตทอง (2548, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่าเป็นการรวบรวมสื่อการเรียนสำเร็จรูปไว้เป็นชุดเพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองได้อย่างสะดวก ตามขั้นตอนที่กำหนดเพื่อบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นการเรียนที่เน้นความสามารถส่วนบุคคล ผู้เรียนมีอิสระและพึงพาผู้สอนน้อยที่สุด ในชุดประกอบด้วยสื่อต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนตลอดเวลา ทำให้เกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์หลายชนิด และองค์ประกอบอื่นที่ก่อให้เกิดความสมบูรณ์ในตัวเอง โดยที่ผู้สร้างได้รวบรวมและจัดอย่างเป็นระบบไว้เป็นกลุ่ม และสร้างไว้เพื่อจุดประสงค์ใดจะมีชื่อเรียกตามการใช้งานนั้นๆ เช่น ถ้าสร้างเพื่อการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูใช้ประกอบการสอน โดยเปลี่ยนบทบาทให้ครูพูดน้อยลง เด็กปฐมวัยเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น เรียกว่าชุดกิจกรรมสำหรับครู แต่ถ้าให้ผู้เรียนเรียนจากชุดกิจกรรมนี้ เรียกว่า ชุดกิจกรรม ในการสร้างชุดกิจกรรมจะพิจารณาจาก 1) ใช้สื่อหลายชนิดตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ 2) เหมาะสมกับประสบการณ์ของผู้เรียน 3) เหมาะสมกับการตอบสนองของผู้เรียน 4) เป็นสื่อที่จัดหาได้ไม่ยาก

ดำรงศักดิ์ มีวรรณ (2552, หน้า 17) สรุปไว้ว่า ชุดกิจกรรม คือ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีอิสระในการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยครูต้องเป็นผู้วางแผน กำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษา

นพคุณ แดงบุญ (2552, หน้า 16) สรุปไว้ว่า ชุดกิจกรรม หมายถึง สื่อการสอนที่ผู้สอนสร้างขึ้น ประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์หลายชนิดประกอบเข้ากันเป็นชุด เพื่อเกิดความสะดวกต่อการใช้ในการเรียนการสอน และทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามเป้าหมายของการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์

Good. (1973, p. 306) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรม หมายถึง โปรแกรมทางการสอนทุกอย่างที่จัดไว้เฉพาะ มีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน คู่มือครู เนื้อหา แบบทดสอบ ข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย

ของการเรียนไว้อย่างชัดเจน ชุดกิจกรรมนี้ครูเป็นผู้จัดให้เด็กปฐมวัยแต่ละคนได้ศึกษาและฝึกฝนด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำเท่านั้น

Duann. (1973, p. 169) กล่าวถึงชุดการเรียนรู้ว่า เป็นการเรียนรายบุคคล (Individualized instruction) เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนผลทางการเรียนล้มเหลวได้ตามเป้าหมาย ผู้เรียนจะเรียนตามอัตราความสามารถ และความต้องการของตน

Kapfer และ Kapfer (1972, pp. 3-10) ได้ให้ความหมายของคำว่าชุดการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นรูปแบบการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้จนบรรลุพฤติกรรมที่เป็นผลของการเรียนรู้ ส่วนเนื้อหาที่นำมาสร้างชุดการเรียนรู้ นำมาจากขอบข่ายความรู้ที่หลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ซึ่งต้องสื่อความหมายให้แก่ผู้เรียนอย่างชัดเจน จนผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามเป้าหมาย หรือจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรม หมายถึง สื่อที่ช่วยให้เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ช่วยให้เด็กปฐมวัยเกิดความสนใจตลอดเวลา เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ และทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามเป้าหมายของการเรียนรู้

2. หลักจิตวิทยาที่นำมาใช้ชุดกิจกรรม

ชัชยงค์ พรหมวงศ์ (2523, หน้า 119) มีแนวคิดซึ่งมาจากจิตวิทยาการเรียนรู้ที่นำมาสู่การผลิตชุดการเรียนรู้ ดังนี้

1. เพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. เพื่อยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยการศึกษาด้วยตนเอง
3. มีสื่อการเรียนรู้ใหม่ ที่ช่วยในการเรียนของเด็กปฐมวัยและช่วยในการสอนของครู
4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กปฐมวัยที่เปลี่ยนไป โดยเปลี่ยนจากครูเป็นผู้มีอิทธิพลไปเป็นยึดเด็กปฐมวัยเป็นศูนย์กลาง

3. องค์ประกอบของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบที่ต่างกันตามที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

Houston ; Other (1972, pp. 10-15) กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. คำชี้แจง (prospectus) อธิบายถึงความสำคัญของจุดมุ่งหมาย ขอบข่ายในสวนชุดกิจกรรม สิ่งที่ผู้เรียนจะต้องรู้ก่อนและขอบข่ายของกระบวนการเรียน ทั้งหมดในชุดกิจกรรม
2. จุดมุ่งหมาย (objectives) คือ ข้อความที่แจ่มชัดและไม่กำกวมที่กำหนดว่าผู้เรียนจะประสบความสำเร็จอะไรหลังจากเรียนแล้ว
3. การประเมินผลเบื้องต้น (pre – assessment) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนอยู่ในระดับใดในการเรียนการสอนนั้น และดูว่าสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายเพียงใด การประเมินผลเบื้องต้นนี้อาจอยู่ในรูปแบบของการทดสอบข้อเขียน ปากเปล่า การทำงาน ปฏิบัติการตอบสนอง หรือคำถามง่ายๆ เพื่อให้รู้ถึงความต้องการ และความสนใจ
4. การกำหนดกิจกรรม (enabling activities) คือ การกำหนดแนวทาง และวิธีเพื่อไปสู่จุดหมายที่วางไว้ โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วย
5. การประเมินผลขั้นสุดท้าย (post – assessment) เป็นข้อสอบ เพื่อวัดผลหลังเรียน

ทิศนา ขัมมณี (2534, หน้า 10–12) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมประกอบด้วย ส่วนต่างๆ ดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม ประกอบด้วยหมายเลขกิจกรรม ชื่อของกิจกรรม และเนื้อหา
2. คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายความมุ่งหมายหลักของกิจกรรม และลักษณะของการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
3. จุดมุ่งหมาย เป็นส่วนที่ระบุจุดมุ่งหมายที่สำคัญของกิจกรรมนั้น แนวคิดเป็นส่วนที่ระบุเนื้อหา หรือมโนทัศน์ของกิจกรรมนั้น ส่วนนี้ควรได้รับการย้ำและเน้นเป็นพิเศษ
4. สื่อ เป็นส่วนที่ระบุถึงวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรม เพื่อช่วยให้ครูทราบว่าต้องเตรียมอะไรบ้าง
5. เวลาที่ใช้เป็นการระบุจำนวนเวลาโดยประมาณว่ากิจกรรมนั้น ควรใช้เวลาเท่าใด
6. ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุวิธีการดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

7. ภาคผนวก ในส่วนนี้คือตัวอย่างวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม และข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับครู รวมทั้งเฉลยแบบทดสอบ

บุญชม ศรีสะอาด (2541, หน้า 95) และบุญเกื้อ วรหาเวช. (2545, หน้า 95-96) กล่าวถึง องค์ประกอบของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้ชุดกิจกรรม ศึกษาและปฏิบัติตามเพื่อบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ อาจประกอบด้วยแผนการสอน สิ่ง ที่ผู้สอนต้องเตรียมก่อนสอน บทบาทผู้เรียนและการจัดชั้นเรียน

2. บัตรงาน เป็นบัตรที่มีคำสั่งว่าจะให้ผู้เรียนปฏิบัติอย่างไรบ้าง โดยระบุกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของการเรียน

3. แบบทดสอบวัดผลความก้าวหน้าของผู้เรียน เป็นแบบทดสอบที่ใช้สำหรับตรวจสอบว่าหลังจากเรียนด้วยชุดกิจกรรมแล้วผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่

4. สื่อการเรียนต่างๆ เป็นสื่อสำหรับผู้เรียนได้ศึกษา มีหลายชนิด ประกอบกัน อาจเป็นประเภท สิ่งพิมพ์ เช่น บทความ เนื้อหาเฉพาะเรื่อง จุลสาร บทเรียนโปรแกรม หรือประเภทโสตทัศนอุปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนภูมิต่างๆ เทปบันทึกเสียง ฟิล์มสตริป สไลด์ของจริง เป็นต้น

จากการศึกษาองค์ประกอบของชุดกิจกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบ ของชุดแบบฝึก คือ ชื่อชุดแบบฝึก คำชี้แจง จุดประสงค์การเรียนรู้ เวลาที่ใช้ ใ้บทความรู้ แบบฝึกหัด แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน

4. ประโยชน์ของชุดกิจกรรม

อุษา คำประกอบ (2530, หน้า 33) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดกิจกรรมตาม แนวคิดของ แฮริสเบอร์เกอร์ ไว้ 5 ประการ คือ

1. เด็กปฐมวัยสามารถทดสอบตัวเองก่อนว่ามีความสามารถระดับใด หลังจากนั้นก็เริ่มต้นเรียนในสิ่งที่ตนเองไม่ทราบ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลามาเรียนในสิ่งที่ตนเอง รู้อยู่แล้ว

2. เด็กปฐมวัยสามารถนำบทเรียนไปเรียนที่ไหนก็ได้ตามความพอใจไม่ จำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่

3. เมื่อเรียนจบแล้วผู้เรียนสามารถทดสอบตัวเองได้ทันทีเวลาไหนก็ได้ และได้ทราบการเรียนของตนเองทันทีเช่นกัน

4. เด็กปฐมวัยมีโอกาสได้พบปะกับผู้สอนมากขึ้น เพราะผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูก็มีเวลาให้คำปรึกษากับผู้เรียนที่มีปัญหาในขณะที่ใช้ชุดกิจกรรมด้วยตนเอง

5. เด็กปฐมวัยจะได้รับคะแนนอะไรนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนเอง ไม่มีคำว่าสอบตกสำหรับผู้เรียนไม่สำเร็จ แต่จะทำให้ผู้เรียนกลับไปศึกษาเรื่องเดิมซ้ำใหม่ จนผลการเรียนได้ตามมาตรฐานที่ตั้งไว้

สมจิต สวธไพบูลย์ (2546, หน้า 39) ได้กล่าวถึงข้อดีของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. ช่วย让孩子ปฐมวัยได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

2. ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู

3. ใช้สอนซ่อมเสริมให้กับเด็กปฐมวัยที่เรียนไม่ทัน

4. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการอ่าน

5. ช่วยไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายจากการเรียนที่ต้องทบทวนซ้ำซาก

6. สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่จำเป็นต้องเรียนพร้อมกัน

7. เด็กปฐมวัยตอบผิดไม่มีผู้เยาะเย้ย

8. เด็กปฐมวัยไม่ต้องคอยฟังสิ่งที่ครูสอน

9. ช่วยลดภาระของครูในการสอน

10. ช่วยประหยัดรายจ่ายอุปกรณ์เด็กปฐมวัยที่มีจำนวนมาก

11. ผู้เรียนจะเรียนเมื่อใดก็ได้

12. การเรียนไม่จำกัดเรื่องเวลาและสถานที่

13. ส่งเสริมความรับผิดชอบแก่ผู้เรียน

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสรุปประโยชน์ของชุดกิจกรรมสรุปได้ดังนี้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดในด้านต่างๆ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาและสถานที่ เป็นการพัฒนาสื่อการสอนของครู โดยจะต้องทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ ดังที่ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดสมมองเป็นฐานขึ้นมาเพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาในการอ่านจากภาพโดยใช้การเคลื่อนไหวประกอบท่าทาง คำคล้องจอง ช่วยให้เด็กจดจำได้มากขึ้น

ความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (satisfaction) เป็นทัศนคติที่เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่า บุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดความพึงพอใจโดยตรง แต่สามารถวัดโดยทางอ้อมจากการคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้น และการแสดงความคิดเห็นนั้นจะต้องตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง จึงจะสามารถวัดความพึงพอใจนั้นได้ และได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายคน ดังนี้

คีโรรัตน์ พลไชย (2546, หน้า 54) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

สายจิตรา (2546, หน้า 14) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ แต่ถ้าเมื่อใดที่สิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการหรือทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกทางบวกแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสิ่งใดสร้างความรู้สึกผิดหวังไม่บรรลุจุดมุ่งหมาย ก็จะทำให้เกิด ความรู้สึกทางลบเป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจ

บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ (2549, หน้า 189) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าความพึงพอใจเป็นสภาพความรู้สึกที่มีต่อบุคคลสิ่งของและบริการเป็นภาวะทางอารมณ์เชิงบวกที่บุคคลแสดงออกเมื่อได้รับผลสำเร็จทั้งปริมาณและคุณภาพตามจุดมุ่งหมายและตามความต้องการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552, หน้า 455) ได้ให้ความหมายไว้ว่าพอใจ หมายถึง สมใจ ชอบใจ เหมาะ และพึงใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

Domabedian (1980 อ้างถึงใน วาณี ทองเสวต, 2548) กล่าวว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการ หมายถึง ผู้บริการประสบความสำเร็จในการทำให้สมดุลระหว่างสิ่งที่ผู้รับบริการให้ค่ากับความคาดหวังของผู้รับบริการ และประสบการณ์นั้นเป็นไปตามความคาดหวัง

Morse (1955 อ้างถึงใน สันติ ธรรมชาติ, 2545, หน้า 24) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ลดความตึงเครียดของผู้ทำงานให้น้อยลง ถ้ามีความตึงเครียดมากก็จะเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน ความตึงเครียดเป็นผลรวมจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อคราวใดความต้องการได้รับการตอบสนองก็จะทำให้ความเครียดน้อยลง ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดความพึงพอใจ จากคำนิยามของ Morse ทำให้มีนักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้ความหมายไปในทิศทางที่คล้ายคลึงกัน โดยเน้นว่าความพึงพอใจเกิดจากการได้รับการตอบสนอง เช่น Hoy and Miskel กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดีต่องานซึ่งมักเกี่ยวข้องกับคุณค่าและความต้องการของบุคคลด้วย Dessler อธิบายความพึงพอใจว่าเป็นระดับความรู้สึกต่องานเพื่อความต้องการที่สำคัญของคนเรา เช่น ความมีสุขภาพดี มีความมั่นคง มีความสมบูรณ์พูนสุข มีพวกพ้อง มีคณยกย่องต่างๆ เหล่านี้ได้รับการตอบสนองแล้วทำให้มีผลต่องาน

Vroom (1964, p. 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทศนคติด้านบวกจะแสดงให้เป็นสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทศนคติด้านลบจะแสดงให้เห็นสภาพความไม่พึงพอใจนั่นเอง

Morse (1958, p. 19) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาวะจิตที่ปราศจากความเครียดทั้งนี้เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการ ถ้าความต้องการได้รับการตอบสนองทั้งหมดหรือบางส่วน ความเครียดก็จะน้อยลง ความพึงพอใจก็จะเกิดขึ้นและในทางกลับกันถ้าความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความเครียดและความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น

Scott (1970, p. 124) ได้นำเสนอแนวคิดในเรื่อง การจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้เกิดผลเชิงปฏิบัติ มีลักษณะดังนี้

1. งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมาย
2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงาน จะต้องมีลักษณะดังนี้
 - 3.1 คนทำงานมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย
 - 3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง
 - 3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

Maynard W. Shelly (1975, p. 9) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ซึ่งสรุปได้ว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึก แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ความรู้สึกในทางบวก และความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกในทางบวกเป็นความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็นความสุขที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือเป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับความสุขสามารถทำให้เกิดความสุขหรือความรู้สึกทางบวกอื่นๆ ความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนและระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสามนี้ เรียกว่า ระบบความพึงพอใจ

Strauss (1980 อ้างถึงใน เพ็ญแข ช่อมณี, 2544, หน้า 7) ได้ให้ความหมาย ความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกพอใจในงานที่ทำและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร คนจะรู้สึกพอใจในงานที่ทำเมื่องานนั้นให้ผลประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเขาได้

Devis (1981, p. 83) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังกับผลประโยชน์ที่ได้รับ

Silmer (1984, p. 230 อ้างถึงใน ประภาภรณ์ สุรปภา 2544, หน้า 9) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นระดับขั้นตอนความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบของคนที่มิลักษณะต่างๆ ของงานรวมทั้งงานที่ได้รับมอบหมาย การจัดระบบงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

จากความหมายที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนหรือบทเรียน สภาวะจิตที่ปราศจากความเครียด เป็นความรู้สึกของบุคคลในทางบวก ความชอบ ความสบายใจ ความสุขใจต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ หรือเป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งทำให้เกิดความชอบ ความสบายใจ และเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการโดยวัดจากแบบสอบถาม

2. การวัดระดับความพึงพอใจ

การวัดระดับความพึงพอใจ สามารถกระทำได้หลายวิธี เช่นการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับสิ่งที่จะวัดว่าเหมาะสมกับรูปแบบใด ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

Maynard W. (1975, p. 9) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ซึ่งสรุปได้ว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึก แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ความรู้สึกในทางบวกและความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกในทางบวกเป็นความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็นความสุขที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือเป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับความสุขสามารถทำให้เกิดความสุขหรือความรู้สึกทางบวกอื่นๆ ความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนและระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสามนี้ เรียกว่า ระบบความพึงพอใจที่กล่าวมาข้างต้น ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการให้บริการขององค์กรประกอบกับระดับความรู้สึกของผู้มารับบริการในมิติต่างๆ ของแต่ละบุคคล ดังนั้นการวัดระดับความพึงพอใจ สามารถกระทำได้หลายวิธีต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยการขอความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่ต้องการวัด แสดงความคิดเห็นลงในแบบฟอร์มที่กำหนด
2. การสัมภาษณ์ต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ที่จะจูงใจให้ผู้ตอบคำถามตอบตามข้อเท็จจริง
3. การสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมทั้งก่อนการรับบริการขณะรับบริการและหลังการรับบริการการวัดโดยวิธีนี้จะต้องกระทำอย่างจริงจังและมีแบบแผนที่แน่นอน

จะเห็นได้ว่าการวัดความพึงพอใจต่อการให้บริการนั้นสามารถกระทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความสะดวกเหมาะสม ตลอดจนจุดมุ่งหมายของการวัดด้วยจึงจะส่งผลให้การวัดนั้นมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือได้

การหาประสิทธิภาพ

1. ความหมายการหาประสิทธิภาพ

การหาประสิทธิภาพ หมายถึง การนำสื่อการเรียนรู้อะไรไปทดลองใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดให้แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุง เพื่อนำไปสอนจริงให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้อันได้ดังนี้

ชวลิต ชูกำแหง (2553, หน้า 122) ได้กล่าวถึง การหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เป็นค่าที่บ่งบอกว่าการจัดการเรียนรู้นั้นสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ภายในกิจกรรมที่กำหนดให้โดยมีการเก็บข้อมูลของผลการเรียนรู้ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการและความงอกงามของเด็กปฐมวัยได้โดยทั่วไปมักคำนวณจากคะแนนที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนและแบบทดสอบย่อยหลังเรียนแต่ละสาระการเรียนรู้ซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$E_1 = \frac{\sum x}{N} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของกิจกรรมกลุ่มใบงานแบบทดสอบย่อย

A แทน คะแนนเต็มของกิจกรรมกลุ่มใบงานแบบทดสอบย่อย

N แทน จำนวนเด็กปฐมวัยทั้งหมด

2. ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เป็นค่าที่บ่งบอกว่าการจัดการเรียนรู้นั้นส่งผลให้เด็กปฐมวัยเกิดสัมฤทธิ์ผลได้หรือไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในการจัดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใดซึ่งคำนวณจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยทุกคนซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$E_2 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน

B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

N แทน จำนวนเด็กปฐมวัยทั้งหมด

การหาประสิทธิภาพจะต้องมีการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการพิจารณา โดยเกณฑ์ดังกล่าวนิยมใช้หลักการเรียนแบบรอบรู้คือตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 80 และยอมรับความผิดพลาดได้ไม่เกินร้อยละ 2.5 ดังนั้นต้องมีประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่า $80 - 2.5 = 77.5$ ส่วนการกำหนดเกณฑ์ความผิดพลาดที่ยอมรับได้คือไม่ควรเกินร้อยละ 5 นอกจากนั้นยังพิจารณาจากหลายปัจจัยเช่นประเภทของสื่อวัตกรรมการสปีญญาของเด็กปฐมวัยและวุฒิภาวะของเด็กปฐมวัยเป็นต้นโดยทั่วไปนวัตกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะมักจะกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพต่ำกว่าการพัฒนาความรู้ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาทักษะต้องใช้เวลามากกว่ายกตัวอย่างเช่นนวัตกรรมที่เน้นการพัฒนาความรู้จากกำหนด E_1 / E_2 เท่ากับ $80 / 80$ ส่วนนวัตกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะต่างๆ อาจกำหนด E_1 / E_2 ที่ $75 / 75$ เป็นต้น

เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนจะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ระดับ คือ $75/75$, $80/80$ และ $85/85$ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาและเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น ถ้าเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ค่อนข้างยากก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ $75/75$ หรือ $80/80$ สำหรับหน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาง่ายก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ $90/90$ เป็นต้นซึ่งในการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะเพื่อพัฒนา ความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดสมองเป็นฐานในครั้งนี้ใช้เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพ คือ $75/75$

2. ความสำคัญของการหาประสิทธิภาพ

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2548, หน้า 428) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินสื่อการเรียนการสอนว่า เพื่อจะทราบผลสัมฤทธิ์ด้านการใช้สื่อตามวิธีการที่ผ่านมาว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ได้ผลมากน้อยเพียงใด มีอะไรที่ควรปรับปรุงแก้ไขบ้าง

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2549, หน้า 197) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินสื่อการเรียนการสอนว่าครูผู้สอนควรจะได้มีการประเมินผลการใช้ว่าสื่อต่างๆ นั้นมีประสิทธิภาพเพียงใดโดยใช้การสอบถามและการสังเกตจากพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนว่าสื่อเหล่านั้นช่วยในการรับรู้ของผู้เรียนแจ่มแจ้งขึ้นหรือไม่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้อย่างเป็นรูปธรรมเพียงใด ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมมากน้อยเพียงใด มีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ความสำคัญของการหาประสิทธิภาพเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการจัดทำชุดกิจกรรม ว่าชุดกิจกรรมนั้นมีคุณภาพตามจุดประสงค์ที่สร้างเพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป สอดคล้องกับ พงศ์ศิริ อ่อนคำ (2555, บทคัดย่อ) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอน

แบบศูนย์การเรียนรู้ เรื่องการพิมพ์ภาพแกะไม้สีน้ำ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 81.90/80.67 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอรินทร์ แสงวงสาย (2551, บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานที่คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เพิ่มขึ้นทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะด้านสติปัญญาที่คะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาด้านสังคม ด้านร่างกาย และด้านอารมณ์-จิตใจ ตามลำดับ

รังศิยา ทองงาม (2553, หน้า 101-105) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดสมองเป็นฐานโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การอ่านและการเขียนคำที่ประสมสระลดรูปและเปลี่ยนรูปชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมและร่วมทำกิจกรรมอย่างสนุกสนานและมีความสุขมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนอย่างตั้งใจมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรม ชอบการร้องเพลง และการเคลื่อนไหวคิดทำประกอบเองได้อย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้นักเรียนมีความสุขในการทำกิจกรรมทั้งด้านการอ่านและการเขียนและทำผลงานออกมาได้ดี

ชรินทร์ธรณ์ คัญทัพ (2555, บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านธาตุพนม (พิทักษ์วิทยา) โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียน ทั้งหมด และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านธาตุพนม (พิทักษ์วิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 20 คน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้นแบบ One-Shot Case Study เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐานจำนวน 12 แผน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ แบบทดสอบ วัดทักษะการอ่าน ภาษาอังกฤษและแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 สามารถทำแบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.80 คะแนน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 76.00 ของคะแนนเต็ม ซึ่งผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ด้านความพึงพอใจของนักเรียน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใจมาก เรียงลำดับความพึงพอใจ 3 อันดับแรกคือ 1) นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียน 2) นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้นและ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น

สุพัตรา ดวงแก้วกลาง (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 เพื่อศึกษาผลประเมิน การคิดวิเคราะห์ ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลัง และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอน การคิดวิเคราะห์ ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านน้ำน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ตามแนวคิด การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดทำขึ้น 6 เรื่อง ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ปรากฏว่าได้ค่าเฉลี่ยของเกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 80.17/81.18 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้